

Голові спеціалізованої вченої ради з
розгляду та захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії,
доктору юридичних наук,
професору, професору кафедри
адміністративно-правових дисциплін
та публічного управління
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
Сидоренко Наталії Сергіївні

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора наук з державного управління, професора, професора кафедри
публічного управління, адміністрування та права
Національного університету "Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка"

Лахижі Миколи Івановича

на дисертацію Фаста Дмитра Євгеновича

«Розвиток професійного інституту мілітаризованої публічної служби в
умовах набуття членства України в ЄС»,
подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду
Дніпровського державного університету внутрішніх справ
на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

1. Обґрунтування актуальності теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, темами

2.

Актуальність теми дисертаційного дослідження зумовлена сучасними процесами реформування системи публічного управління, які вимагають докорінного оновлення підходів до управління професійним потенціалом мілітаризованої публічної служби. В умовах євроінтеграції, модернізації державної служби, а також функціонування органів влади в умовах воєнного

стану особливого значення набуває формування ефективної системи професійного розвитку персоналу мілітаризованої служби.

Водночас, попри стрімке реформування цивільної публічної служби, розвиток професійного інституту мілітаризованої публічної служби в Україні характеризується фрагментарністю, закритістю, недостатньою інтеграцією цифрових сервісів, обмеженим використанням HR-аналітики та сучасних цифрових інструментів підтримки управлінських рішень. Це зумовлює необхідність наукового осмислення теоретичних засад розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби в Україні та розроблення сучасних механізмів його практичної реалізації.

Зв'язок теми дисертації з науковими програмами, темами та напрямками досліджень визначається її відповідністю Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 р. № 476; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025 – 2029 рр., затвердженої наказом МВС України від 21 травня 2024 р. № 326; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства науки і освіти України на 2022-2026 рр., затвердженої наказом МОН України від 03 лютого 2022 р. № 109.

У цьому контексті обґрунтування теоретико-методичних засад та розроблення практичних рекомендацій щодо розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби в умовах набуття членства України в ЄС є своєчасним, науково обґрунтованим і має вагоме практичне значення для підвищення ефективності функціонування публічної служби, що підтверджує актуальність дисертаційного дослідження Д.Є. Фаста, визначає його мету та завдання.

Дисертаційне дослідження корелює із сучасними науковими напрямками розвитку науки публічного управління, насамперед щодо удосконалення кадрової політики, розвитку інформаційно-аналітичних систем управління людськими ресурсами, професійних компетентностей публічних службовців.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна

Аналіз змісту дисертаційної роботи та наукових публікацій Д.Є. Фаста дає підстави стверджувати, що сформульовані автором наукові положення, висновки та практичні рекомендації є достатньо обґрунтованими, логічно послідовними, достовірними та відповідають поставленій меті й завданням дослідження.

Належний рівень обґрунтованості отриманих результатів забезпечується:

– *коректністю визначення мети, об'єкта, предмета та завдань дослідження, які повністю узгоджуються між собою та визначають логіку побудови дисертації.* Автором обґрунтовано досліджено теоретичні засади дослідження мілітаризованої служби (розділ 1), здійснено комплексний аналіз інституціоналізації мілітаризованої служби в Європейському Союзі (розділ 2), а також розроблено науково обґрунтовані напрями реформування мілітаризованої служби в Україні з урахуванням європейських стандартів та стандартів НАТО (розділ 3). Структура роботи є логічною та послідовною, а кожний наступний розділ органічно продовжує і поглиблює результати попереднього, що забезпечує цілісність дослідження;

– *використанням широкої джерельної бази, яка включає нормативно-правові акти України та міжнародних організацій, стратегічні документи, офіційні матеріали органів державної влади, аналітичні звіти, статистичні дані, праці вітчизняних і зарубіжних учених із проблематики публічного управління, мілітаризованої служби, управління людськими ресурсами та професійним розвитком персоналу.* Це дозволило автору всебічно дослідити предмет дисертації, здійснити ґрунтовний аналіз сучасного стану професійного інституту мілітаризованої публічної служби та сформулювати належну доказову базу для отриманих результатів;

– *обґрунтованим використанням комплексу сучасних загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, які забезпечили досягнення поставленої мети, зокрема діалектичного, системного, структурно-функціонального, інституційного, історико-логічного методів, нормативно-правового аналізу – для аналізу передумов становлення та розвитку мілітаризованої служби в Україні та державах Європейського Союзу; порівняльно-правового та компаративного – для зіставлення моделей функціонування мілітаризованих структур України та держав-членів ЄС, а також аналізу можливостей адаптації європейського досвіду до національних умов; методів класифікації та типологізації, аналізу і синтезу – для систематизації видів мілітаризованої служби, визначення їхніх характерних*

ознак і функціональних особливостей; методу моделювання – при розробленні авторської метамоделі реформування мілітаризованої служби, що поєднує концептуальний, індикаторний та організаційно-функціональний компоненти; прогностичного методу – для визначення перспектив розвитку мілітаризованої публічної служби в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції України;

– *практичною спрямованістю дослідження*, що підтверджується розробленням інтегрованої метамоделі реформування мілітаризованої служби в умовах європейської інтеграції, яка поєднує концептуальний, індикаторний та організаційно-функціональний рівні та забезпечує узгодження національних реформ із *acquis* ЄС і стандартами НАТО, а також формуванням рекомендацій щодо розвитку нормативно-правового та інституційного забезпечення професіоналізації управління персоналом;

– *апробацією результатів дослідження*, які були представлені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також відображені у фахових наукових публікаціях автора, що підтверджує їх наукову достовірність і практичну значущість.

Розроблені та обґрунтовані автором положення, висновки й рекомендації мають практичне спрямування та можуть бути використані органами публічної влади для управління професійним розвитком персоналу мілітаризованих структур, а також, на нашу думку, в навчальному процесі з підготовки за освітньо-професійними та освітньо-науковими програмами галузі знань «Публічне управління та адміністрування» та програмами короткотермінового підвищення кваліфікації державних службовців, а також представників інститутів громадянського суспільства.

Ознайомлення з текстом дисертації дозволяє констатувати актуальність розроблення автором досліджуваної проблематики в цілому, виокремлення найбільш гострих проблем у межах предмета проведеного дослідження, а також наявність новизни їх наукового доробку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вирішенні актуального наукового завдання щодо обґрунтування концептуальних засад розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби в умовах набуття Україною членства в Європейському Союзі та імплементації стандартів НАТО. Основні результати дисертаційного дослідження, що мають елементи наукової новизни, полягають у такому. Автором дисертації *вперше* обґрунтовано цілісну концепцію розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби як інтегрованої складової системи

публічного управління, що функціонує на перетині сектору безпеки і оборони та цивільної державної служби та розроблено авторську метамодель реформування мілітаризованої служби в умовах європейської інтеграції, що поєднує концептуальний, індикаторний та організаційно-функціональний рівні та забезпечує узгодження національних реформ із *acquis* ЄС і стандартами НАТО (підрозділи 3.1-3.2), та, на відміну від існуючих підходів, дозволяє забезпечити комплексне оцінювання ефективності реформ, визначати рівень інституційної спроможності мілітаризованих структур та прогнозувати напрями їх подальшого розвитку. Запропонована інтегрована метамодель – це багаторівневий системний комплекс керування реформами, який поєднує: стратегічну візію, інституційну реалізацію, кількісну оцінку результатів. Реформа розглядається як замкнений адаптивний цикл управління, що постійно вдосконалюється на основі зворотного зв'язку.

Важливим результатом дослідження є також авторська розробка науково обґрунтованого підходу до інституціоналізації мілітаризованої служби в Україні з урахуванням європейських практик (зокрема жандармерійного типу), що передбачає багаторівневу координацію між силовими та цивільними інституціями та модель трансформації дисциплінарно-етичних засад мілітаризованих формувань на основі принципів демократичного цивільного контролю, верховенства права та стандартів професійної доброчесності ЄС.

До результатів, що *удосконалюють* існуючі наукові підходи, слід віднести класифікацію видів мілітаризованої служби за критеріями функціонального призначення, рівня мілітаризації та ступеня інтеграції до публічного управління (підрозділ 1.2); підходи до професійного розвитку персоналу мілітаризованих формувань через впровадження компетентнісних моделей, безперервної освіти та механізмів кар'єрної мобільності між військовою та цивільною службою (підрозділ 3.3). Заслужовують на позитивну оцінку також удосконалені наукові підходи до понятійного апарату дослідження мілітаризованої публічної служби шляхом уточнення змісту понять «мілітаризована служба», «професійний інститут мілітаризованої служби», «гібридна модель служби в секторі безпеки і оборони». Практичний інтерес становлять запропоновані автором механізми удосконалення системи професійної підготовки персоналу мілітаризованої служби.

Подальшого розвитку у дисертаційній роботі набули теоретичні засади дослідження мілітаризованої служби як специфічного інституту публічного управління в умовах трансформаційної держави, зокрема надано рекомендації щодо підвищення ефективності міжвідомчої взаємодії, управління людськими

ресурсами та забезпечення стійкості мілітаризованих інституцій в умовах сучасних безпекових викликів; положення щодо особливостей функціонування державної служби в секторі безпеки та оборони в умовах воєнного та мирного часу.

Наукову цінність мають також наукові підходи до реформування мілітаризованих структур України в контексті євроатлантичної інтеграції та обґрунтування напрямів гармонізації національного законодавства у сфері мілітаризованої служби із правом ЄС та стандартами НАТО (підрозділ 3.3). Окремої позитивної оцінки заслуговує удосконалення науково-методичних підходів до трансформації дисциплінарних та етичних засад мілітаризованих формувань в умовах європейської інтеграції (підрозділ 3.4), що, на відміну від існуючих досліджень, ґрунтується на комплексному аналізі всіх визначених мілітаризованих структур та порівняння їх досвіду.

Загалом дисертаційна робота характеризується системністю дослідження, належним рівнем теоретичного узагальнення, логічністю викладення матеріалу та достатнім ступенем аргументованості наукових положень. Висновки і рекомендації є послідовними, взаємопов'язаними, повністю впливають зі змісту проведеного дослідження та мають як наукову, так і практичну цінність.

3. Оцінка змісту роботи та повноти викладу результатів дисертації в опублікованих працях

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 229 сторінок, з них 198 – основний текст, містить 23 рисунки, 5 таблиць, список використаних джерел становить 180 найменувань, який охоплює значну кількість нормативно-правових актів, наукових праць вітчизняних і зарубіжних учених, міжнародних документів та інформаційно-аналітичних матеріалів, що забезпечує належну теоретичну й інформаційну основу проведеного дослідження.

У розділі 1 «Теоретичні засади дослідження мілітаризованої служби» (с. 30-83) розглянуто проблеми інтерпретації мілітаризованої публічної служби в Україні в науковому дискурсі, а також концептуальні засади визначення мілітаризованої служби в сучасних умовах, визначено особливості державної служби в секторі безпеки та оборони України у воєнний та мирний час.

Обґрунтовано, що мілітаризована публічна служба є особливим видом професійної публічної діяльності, яка поєднує ознаки державної служби, військової організації та правоохоронної діяльності. Її специфіка полягає у виконанні завдань із забезпечення національної безпеки, охорони державного кордону, підтримання правопорядку, захисту суверенітету та територіальної цілісності держави. Визначено, що ключовими ознаками мілітаризованої публічної служби є спеціальний правовий статус, підвищений рівень дисципліни, централізована система управління, ієрархічна організація та наявність особливих умов проходження служби.

У результаті проведеного аналізу встановлено, що подальший розвиток професійного інституту мілітаризованої публічної служби потребує комплексного реформування, спрямованого на вдосконалення нормативно-правового забезпечення, професіоналізацію кадрового складу, упровадження сучасних управлінських підходів та адаптацію до європейських і євроатлантичних стандартів функціонування сектору безпеки і оборони.

У розділі 2 «Інституціоналізація мілітаризованої служби в Європейському Союзі» (с. 84-121) розглянуто передумови інтеграції європейських мілітаризованих структур, особливості функціонування європейської жандармерії в умовах сучасних безпекових викликів, розвиток та співробітництво прикордонних служб в країнах Європейського Союзу та сформульовано позитивні уроки досвіду розвитку європейської мілітаризованої служби та перспективи його використання в Україні.

Встановлено, що інституційний шлях від ідеї до заснування Європейських жандармерійних сил наочно ілюструє, що масштабні безпекові реформи є продуктом складного переплетення безпекових потреб, бюрократичних інтересів та дипломатичних розрахунків. Визначено, що в сучасних умовах Європейські жандармерійні сили функціонують в середовищі безпрецедентної стійкості до загроз.

Показано, що розвиток прикордонних служб країни ЄС упродовж останніх двох десятиліть відбувається за логікою системного переходу від розробленої національної моделі до інтегрованої наднаціональної системи. Міграційна криза 2015–2016 рр. і повномасштабне вторгнення росії в Україну стали каталізаторами, що кардинально прискорили цей процес і надали йому нову безпекову глибину.

У розділі 3 «Напрями реформування мілітаризованої служби в Україні з урахуванням європейських стандартів та стандартів НАТО» (с. 122-183) присвячений аналізу концептуальних засад реформування мілітаризованих

структур України в умовах воєнного стану, трансформації дисциплінарних та етичних засад мілітаризованих формувань в умовах європейської інтеграції, обґрунтуванню метамоделі реформування мілітаризованої служби, визначенню шляхів удосконалення професійного розвитку службовців мілітаризованих формувань в умовах воєнного стану та євроатлантичної інтеграції.

Здійснено комплексний аналіз напрямів реформування мілітаризованих служб України – Служби безпеки України, Національної Гвардії України, Національної поліції, Державної прикордонної служби України та служби спеціального зв'язку та захисту інформації – в умовах воєнного стану з урахуванням стандартів НАТО та ЄС.

Доведено, що реформування мілітаризованих формувань України є комплексним, багаторівневим завданням публічного управління, що детерміноване двома взаємопов'язаними чинниками: зовнішніми нормативними вимогами євроатлантичної інтеграції та внутрішніми потребами ефективного функціонування сектору безпеки та оборони в умовах повномасштабного збройного конфлікту. Встановлено, що ці чинники не суперечать, а взаємно підсилюють один одного: стандарти НАТО, ЄС, Frontex та Ради Європи у більшості випадків є не перешкодою, а дороговказом для підвищення реальної ефективності та обороноздатності.

Обґрунтовано, що реформування мілітаризованої публічної служби доцільно здійснювати за принципом «паралельного шляху»: ті перетворення, що безпосередньо підвищують бойову та оперативну ефективність (функціональна спеціалізація, оперативна сумісність з НАТО, кіберзахист критичної інфраструктури, технологічна модернізація прикордонного нагляду відповідно до EUROSUR, система управління за компетентностями), мають реалізовуватися невідкладно навіть в умовах тривалого збройного конфлікту. Комплексні структурні та культурні перетворення мають здійснюватися поетапно у середньостроковій перспективі (2025–2030 рр.) відповідно до схвалених стратегічних документів.

Встановлено, що вдосконалення системи професійного розвитку персоналу мілітаризованих формувань є стратегічним управлінським пріоритетом, що безпосередньо впливає на обороноздатність держави. Унікальним надбанням України є безпрецедентний бойовий та оперативний досвід, здобутий мілітаризованими формуваннями у 2022–2024 рр., що потребує систематизації через механізм «lessons learned» та включення до навчальних програм усіх формувань.

Обґрунтовано адаптивний механізм управління реформами сектору безпеки, який базується на використанні зворотного зв'язку та дозволяє коригувати управлінські рішення залежно від змін безпекового середовища; сформовано організаційно-функціональну модель сектору безпеки, яка відображає багаторівневу структуру управління, функціональні контури діяльності та механізми міжвідомчої взаємодії в умовах воєнного стану.

Загалом структура дисертації є логічною та послідовною, зміст окремих розділів повністю відповідає визначеним меті та завданням дослідження, а отримані результати мають належний рівень наукової аргументованості та практичної спрямованості.

Основні положення дисертації достатньо повно відображені в опублікованих наукових працях автора (14 наукових праць, із них: 4 статті у наукових фахових виданнях України, розділ у колективній монографії, стаття в зарубіжному виданні, 8 публікацій, що засвідчують апробацію результатів дослідження). Публікації охоплюють ключові результати проведеного дослідження, відображають його теоретичні, методичні та прикладні аспекти, а також пройшли належну апробацію на науково-практичних конференціях. Зміст опублікованих праць відповідає структурі дисертації, а їх кількість і рівень відповідають встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

4. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Наукове значення дисертації полягає у розвитку теоретико-методологічних засад публічного управління у сфері функціонування та розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби в умовах європейської інтеграції України. У дисертації поглиблено наукові уявлення про сутність і зміст професійного інституту мілітаризованої публічної служби, обґрунтовано концептуальні підходи до його розвитку відповідно до принципів належного врядування, верховенства права, професіоналізму, доброчесності та демократичного цивільного контролю.

Отримані результати розширюють науковий інструментарій дослідження інституційного розвитку публічної служби, кадрової політики та управління людськими ресурсами у секторі безпеки й оборони, а також формують підґрунтя для подальших досліджень у сфері реформування публічного управління в процесі набуття Україною членства в Європейському Союзі.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання розроблених теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій органами державної влади, військового управління, правоохоронними органами, іншими державними органами та установами, у яких проходять мілітаризовану публічну службу. Запропоновані в дисертації підходи можуть бути використані під час удосконалення державної кадрової політики, розроблення стратегій розвитку людського потенціалу сектору безпеки й оборони, модернізації системи професійного добору, оцінювання службової діяльності, професійного навчання, кар'єрного розвитку, кадрового резерву та мотивації персоналу. Результати дослідження можуть бути враховані при підготовці проєктів нормативно-правових актів, державних і відомчих програм реформування мілітаризованої публічної служби, а також під час гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу.

Практичні положення дисертації можуть бути використані у діяльності закладів вищої освіти та установ, що здійснюють професійну підготовку, перепідготовку й підвищення кваліфікації державних службовців, військовослужбовців, поліцейських, співробітників правоохоронних органів та інших категорій персоналу мілітаризованої публічної служби, а також при розробленні освітніх програм, професійних стандартів і навчально-методичного забезпечення.

Суспільне значення роботи визначається спрямуванням її результатів на підвищення інституційної спроможності держави, зміцнення професіоналізму та ефективності діяльності мілітаризованої публічної служби, розвиток кадрового потенціалу сектору безпеки й оборони, підвищення якості публічного управління та зміцнення демократичних інститутів. Реалізація запропонованих рекомендацій сприятиме формуванню сучасної професійної моделі мілітаризованої публічної служби, здатної забезпечувати ефективно виконання функцій із захисту національних інтересів, прав і свобод людини, підтримки публічної безпеки та правопорядку відповідно до європейських стандартів.

Практична імплементація результатів дослідження сприятиме підвищенню рівня довіри суспільства до державних інституцій, посиленню кадрової спроможності органів сектору безпеки й оборони, ефективнішій реалізації реформ у сфері публічного управління, а також виконанню Україною зобов'язань, пов'язаних із набуттям повноправного членства в Європейському Союзі. У довгостроковій перспективі це створюватиме

передумови для формування стійкої, професійної та відкритої системи мілітаризованої публічної служби, інтегрованої до європейського адміністративного простору.

5. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

За результатами вивчення рукопису дисертаційної роботи та опублікованих наукових праць автора порушень академічної доброчесності не було встановлено. Використані здобувачем окремі ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту та оформлення дисертації

Незважаючи на високий науково-теоретичний рівень дисертаційної роботи, її комплексний характер та практичну спрямованість, окремі положення дослідження мають дискусійний характер і можуть стати предметом подальших наукових пошуків автора.

1. У дисертації обґрунтовано доцільність впровадження інтегрованої цифрової метамоделі реформування мілітаризованої служби. Разом із тим потребує подальшого опрацювання проблема нормативно-правового та організаційного механізму впровадження запропонованих рішень, зокрема визначення джерел фінансування, етапності реалізації, відповідальних суб'єктів та критеріїв оцінювання результативності їх функціонування.

2. Аналіз зарубіжного досвіду розвитку правоохоронних структур є ґрунтовним і репрезентативним. Разом із тим окремі запропоновані підходи, зокрема щодо управління талантами, цифрового кадрового резерву, комплексного використання HR-аналітики та штучного інтелекту, потребують додаткового обґрунтування можливостей їх практичної адаптації до сучасних умов функціонування української мілітаризованої публічної служби з урахуванням фінансових, кадрових та організаційних обмежень, спричинених воєнним станом.

3. Положення щодо адаптації мілітаризованої публічної служби до вимог членства України в ЄС мають переважно концептуальний характер. Робота виграє б від більш детального визначення конкретних нормативно-правових механізмів реалізації запропонованих рекомендацій.

4. У роботі недостатньо уваги приділено питанням цифрової трансформації кадрових процесів. З огляду на сучасні тенденції розвитку публічного управління варто було б ширше висвітлити роль цифрових технологій, електронного кадрового менеджменту та інформаційно-аналітичних систем у професіоналізації мілітаризованої публічної служби України.

5. Потребує розширення система показників оцінювання ефективності розвитку професійного інституту мілітаризованої публічної служби. Доцільним було б запропонувати інтегральний показник або систему кількісних індикаторів, що дозволяли б оцінювати результати реалізації запропонованих управлінських рішень.

Разом із тим наведені зауваження та рекомендації мають переважно дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, не знижують її наукової новизни, теоретичної та практичної цінності й можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

7. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

За результатами вивчення тексту роботи і публікацій Д.Є. Фаста можна констатувати, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації «Розвиток професійного інституту мілітаризованої публічної служби в умовах набуття членства України в ЄС», відповідають вимогам до такого виду досліджень, а подана дисертаційна робота є цілісним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що вирішує важливе науково-прикладне завдання, має теоретичну і практичну цінність у галузі публічного управління та адміністрування.

З урахуванням актуальності, ступеня новизни, обґрунтованості висновків та рекомендацій, наукової та практичної цінності здобутих результатів дисертація Д.Є. Фаста відповідає галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування зі спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування, вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор, Фаст Дмитро Євгенович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри
публічного управління, адміністрування
та права Національного університету
"Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка"

Микола ЛАХИЖА

Проректор з науково-педагогічної роботи,
доктор технічних наук, професор

Богдан КОРОБКО